

แสงส่องใจ

(อันดับ ๔)

สมเด็จพระญาณสังวร
สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

พระชนมายุ ๘๐ พรรษา
วันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๖

แสงส่องใจ

(อันดับ ๕)

ประทานแสงส่องใจ

วันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๖ เจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก ทรงเจริญพระชนมายุครบ ๘๐ พรรษา

เป็นมหามงคลแก่จิตใจ เป็นที่ปิติโสมนัสยิ่งใหญ่พ้นประมาณ เหตุทรงพระคุณมหาศาลพ้นพรรณนา

เมื่อมาถึงอุดมพิเศษสมัย ศิษยานุศิษย์น้อยใหญ่และผู้เลื่อมใสศรัทธาในปฏิปทาอันสงบงามของเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชท่านจึงพร้อมกันรวมใจประกาศความกตัญญูตกเวทีจัดพิมพ์หนังสือ "แสงส่องใจ" ทุกอันดับ ที่ทรงแจกแล้วในวันที่ ๓ ตุลาคมทุกปี และที่ทรงแจกในปีพระชนมายุ ๘๐ นี้ รวมหนังสือ ๑๑ อันดับ เพื่อขอประทานน้อมถวายเป็นส่วนเพิ่มพูนพระกุศลบุญราศี ที่ทรงสั่งสมมาด้วยดีทุกพระชาติ

พระกุศลมากหลาย ภายใต้อานุภาพคุณพระรัตนตรัย ย่อมสามารถเสริมส่งให้ทรงถึงความยิ่งความสว่างไสวในธรรม ทรงเป็นพระประมุขนำความเจริญรุ่งเรืองร่มเย็นยืนนานให้มีให้เป็นไปในพุทธเขตแห่งสยามรัฐสีมามณฑลนี้ ภายใต้พระบุญญาบารมีสูงส่งแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สองพระผู้ทรงพระชาติทรงพระคุณอันประเสริฐ.

สามารถนำให้เกิดคุณเกิดประโยชน์แก่ตนเองได้มหาศาล ยากจะหาประโยชน์ใดอาจเปรียบได้.

๐ ปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาทั้งหลายสอนให้หัดตายก่อนถึงเวลาตายจริง ท่านสอนให้หัดตายไว้เสมอ อย่างน้อยก็ควรวันละครั้ง ครั้งละ ๕ นาที ๑๐ นาทีเป็นอย่างน้อย.

๐ การหัดตายนั้น บางผู้บางพวกน่าจะเริ่มด้วยหัดคิดถึงสภาพเมื่อตนกำลังจะถูกประหัตประหารให้ถึงตาย คิดให้ลึกซึ้งถึงความกลัวตายของตนในขณะนั้น แล้วก็คิดจนถึงเมื่อต้องถูกประหัตประหารถึงตายจนได้ แม้จะกลัวแสนกลัว แม้จะพยายามกระเสือกกระสนช่วยตนเองให้รอดพ้นอย่างไร ก็หารอดพ้นไม่ ต้องตายด้วยความทรมานทั้งกายทั้งใจ การหัดตายด้วยเริ่มตั้งแต่ความกลัวตายอย่างทารุณโหดร้ายเช่นนี้ มีคุณเป็นพิเศษแก่จิตใจ จะสามารถอบรมบ่มนิสัยที่แม้เหี้ยมโหดอำมหิตปราศจากเมตตากรุณาต่อชีวิตร่างกายผู้อื่นสัตว์อื่นให้เปลี่ยนแปลงได้ ความคิดที่จะประหัตประหารเขาเพื่อผลได้ของตนจะเกิดได้ยาก หรือ

จะเกิดไม่ได้เลย.

๐ การพยายามหัดให้รู้สึกหวาดกลัวการถูกประหัตประหารผลาญชีวิตตนนั้น เมื่อทำไว้เสมอ ก็จะเกิดผลเป็นความเข้าใจถึงความรู้สึกของผู้อื่นที่จะต้องหวั่นกลัวเช่นเดียวกัน ความเมตตาปรานีชีวิตผู้อื่นสัตว์อื่นก็จะเกิดได้ แม้จะไม่เคยเกิดมาก่อน ซึ่งก็เป็นการเมตตาปรานีชีวิตตนเองพร้อมกันไปด้วยอย่างแน่นอน.

๐ ผู้ประหัตประหารเขา แม้จะได้สิ่งที่มุ่งได้ แต่ผลที่แท้จริงอันจะเกิดจากกรรมคือการประหัตประหารที่ได้ประกอบกระทำลงไปนั้น จะเป็นทุกข์โทษแก่ผู้กระ-ทำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้.

๐ กรรมนั้นให้ผลสัตย์ซื่อนัก เหมือนผลของยาพิษร้าย กรรมนั้นเมื่อทำแล้ว ก็เหมือนดื่มยาพิษร้ายแรงเข้าไปแล้ว จักไม่เกิดผลแก่ชีวิตและร่างกายไม่มี ถ้าเป็นกรรมดี ก็จักให้ผลดี ถ้าเป็นกรรมชั่ว ก็จักให้ผลชั่ว.

๐ เราเป็นพุทธศาสนิกนับถือพระพุทธศาสนา พึงมีปัญญาเชื่อให้จริงจังถูกต้องในเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรม จักเป็นสิริมงคลเป็นความสวัสดีแก่ตนเอง.

๐ ยุคนี้สมัยนี้น่าจะง่ายพอสมควรสำหรับจะนึกให้กลัวการถูกประหัตประหารถึงชีวิต เพราะเหตุการณ์ทำนองนี้เกิดขึ้นแก่ใครต่อใครไม่ว่างเว้น อาจจะเกิดแก่เราเองวินาทีใดวินาทีหนึ่งก็ได้ หัดคิดไว้ก่อนจึงเป็นการเตรียมพร้อมที่ไม่ปราศจากเหตุผลแต่เป็นความไม่ประมาท.

๐ ความตายเกิดขึ้นได้แก่ทุกคน ทุกแห่ง ทุกเวลา พุทธศาสนสุภาษิตกล่าวว่าเมื่อสัตว์จะตายไม่มีผู้ป้องกัน จะอยู่ในอากาศ อยู่กลางสมุทร เข้าไปสู่หลืบเขา ก็ไม่พ้นจากมฤตยูได้ ประเทศคือดินแดนที่มฤตยูจะไม่รุกรานผู้อยู่ไม่มี.

๐ เราจะถูกมฤตยูรุกรานเมื่อไรที่ไหน เราไม่รู้ หายใจออกครั้งนี้แล้ว อาจจะไม่หายใจเข้าอีก เมื่อถึงเวลา จะต้องตายไม่มีผู้ใดจะผัดเพี้ยนได้ ไม่มีผู้ใดจะ

ช่วยได้ เพราะเมื่อสัตว์จะตายไม่มีผู้ป้องกัน และความผัดเพี้ยนกับมฤตยูอันมีกองทัพใหญ่นั้นไม่ได้เลย.

๐ ทุกย่างก้าวของทุกคน ไม่ว่าจะเป็นใคร อยู่แห่งหนตำบลใด นำไปถึงมือมฤตยูได้ ผู้ร้ายก็เคยตกอยู่ในมือมฤตยู ทั้งที่ถุงใส่เงินแสนเงินล้านที่ไปปล้นจี้เขามายังอยู่ในมือ ไม่ทันได้ใช้ ไม่ทันได้เก็บเข้าบัญชีสะสมเพื่อความสมปรารถนาของตน.

๐ นักการเมืองไม่ว่าเล็กไม่ว่าใหญ่ ก็เคยตกอยู่ในมือมฤตยูในขณะกำลังเหนื่อยกายเหนื่อยใจใช้หัวคิดทุ่มเทเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายสูงสุดของตน.

๐ ผู้ที่กำลังยิ้มแย้มแจ่มใสมีความสุขกับครอบครัวเคี้ยวข้าวอยู่ในปากแท้ ๆ ก็เคยตกอยู่ในมือมฤตยูโดยไม่รู้เนื้อรู้ตัว.

๐ ผู้เหินฟ้าอยู่บนเครื่องบินใหญ่โตมโหฬารราวกับตึก ก็เคยตกอยู่ในมือมฤตยูโดยไม่คาดคิด.

๐ ผู้โดยสารเรือเดินสมุทรใหญ่ก็เคยตกอยู่ในมือมฤตยูพร้อมกันมากมายหลายร้อยชีวิต.

๐ นักไต่เขาผู้สามารถก็เคยหายสาบสูญในขณะกำลังไต่เขาโดยตกเข้าไปอยู่ในมือมฤตยู.

๐ ปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาคือผู้มีปัญญาท่านสอนให้เร่งอบรมมรณสติ นึกถึงความตาย หัดตายก่อนตายจริง จุดมุ่งหมายสำคัญของการหัดตายก็คือเพื่อให้ปล่อยใจจากสิ่งทั้งหลาย ก่อนที่จะถูกความตายบังคับให้ปล่อย.

๐ กิเลสเครื่องเศร้าหมอง ตัณหาความดิ้นรนทะยานอยาก อุปาทานความยึดมั่นถือมั่นทั้งหลายทั้งปวงหัดใจให้ปล่อยเสียพร้อมกับหัดตาย.

๐ สิ่งอันเป็นเหตุให้โลภ ให้โกรธ ให้หลง ให้เกิดตัณหาอุปาทาน หัดละเสียปล่อยเสียพร้อมกับหัดตายซึ่งจะมาถึงเราทุกคนเข้าจริงได้ทุกวินาที.

๐ อันความโลภ ความโกรธ ความหลง ตัณหาอุปาทาน นั้นบางครั้งบางคราวก็ทำให้ผู้ยังมีชีวิตอยู่ทั้งหลายได้รับวัตถุตอบสนองสมปรารถนา เช่นผู้มีความโลภอยากได้ข้าวของทรัพย์สินเงินทองของผู้อื่น บางครั้งบางคราวก็อาจขอเขาโกงเขาลักขโมยเขา ได้สิ่งที่โลภอยากได้เป็นของตนสมปรารถนา หรือผู้มีความโกรธ อยากว่าร้ายเขา อยากทำร้ายร่างกายเขา บางครั้งบางคราวก็อาจทำได้สำเร็จสมใจ แต่ถ้าตกอยู่ในมือมฤตยูแล้ว เป็นคนตายแล้ว แม้ยังมีความโลภ ความโกรธ ความหลง ตัณหาอุปาทานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับจิตใจ จะไม่สามารถใช้กิเลสกองใดกองหนึ่งให้เกิดผลสนองความปรารถนาต้องการได้เลย.

๐ ผู้มีความโลภที่ตายแล้วไม่อาจขอเขาลักขโมยเขาได้ หรือผู้มีความโกรธที่ตายแล้วก็ไม่อาจว่าร้ายเขาทำร้ายเขาได้ กล่าวได้ว่าแม้ใจของผู้ที่ตายจะยังมีความโลภ ความโกรธความหลงตัณหาอุปาทานอยู่มากมายเพียงไรก็จะไม่สามารถก่อให้เกิดผลดีอันเป็นคุณแก่ตนหรือแก่ผู้ใดได้เลย มีแต่ผลร้ายเป็นโทษสถานเดียวจริง.

๏ กิเลสเป็นคุณแก่ผู้ตายไม่ได้ แต่เป็นโทษแก่ผู้ตายได้.

๏ เมื่อลมหายใจออกจากร่างไม่กลับเข้าอีกแล้ว สิ่งที่เป็นนามแลไม่เห็นด้วยสายตาเช่นเดียวกับลมหายใจ คือจิต ก็จะออกจากร่างโดยคงสภาพเดิม คือพร้อมด้วยกิเลสเครื่องเศร้าหมองทั้งปวงที่มีขณะจิตยังอยู่ในร่าง คือยังเป็นจิตของคนเป็นคนยังไม่ตาย พระพุทธองค์ทรงกล่าวไว้ว่า "ผู้ละโลกนี้ไปในขณะที่จิตเศร้าหมอง ทุคติเป็นอันหวังได้".

๏ กิเลสทั้งปวงเป็นเครื่องเศร้าหมองของจิต จิตที่มีกิเลสเป็นจิตที่เศร้าหมอง กิเลสมากจิตก็เศร้าหมองมาก กิเลสน้อยจิตก็เศร้าหมองน้อย จิตที่มีกิเลสเศร้าหมองเมื่อละร่างไปสู่ภพภูมิใด ก็จะคงกิเลสนั้นอยู่ คงความเศร้าหมองนั้นไว้ ภพภูมิที่ไป จึงเป็นทุคติ คติที่ชั่ว คติที่ไม่ดี มากน้อยหนักเบาตามกิเลสความเศร้าหมองของจิต.

๏ คำว่าจิตเศร้าหมองมิได้หมายถึงจิตที่หดหู่อยู่ด้วย

ความเศร้าโศกเสียใจเท่านั้น จิตเศร้าหมองหมายถึงจิตที่ไม่บริสุทธิ์ผ่องแผ้ว คือเศร้าหมองอยู่ด้วยกิเลส.

๐ จิตมีกิเลสมากก็เศร้าหมองมาก จิตมีกิเลสน้อยก็เศร้าหมองน้อย.

๐ อันกิเลสกองหลงหรือโมหะนั้นเป็นกองใหญ่กองสำคัญ เป็นเหตุแห่งราคะหรือโลภะและโทสะ ความหลงหรือโมหะคือความรู้สึกที่ไม่ถูก ความรู้สึกที่ไม่ชอบ ความรู้สึกที่ไม่ควร คนมีโมหะคือคนหลง.

๐ ผู้มีความรู้สึกไม่ถูกไม่ชอบไม่ควรทั้งหลาย คือคนมีโมหะ คือคนหลง เช่นหลงตน หลงคน หลงอำนาจ เป็นต้น.

๐ คนหลงตนเป็นคนมีโมหะ มีความรู้สึกที่ไม่ถูกไม่ชอบไม่ควรในตนเอง คนหลงตนจะมีความรู้สึกว่าตนเป็นผู้มีความดี ความสามารถ ความวิเศษเหนือใครทั้งหลายเกินความจริง เป็นความรู้สึกในตนที่ไม่ถูกไม่ชอบไม่ควร.

๐ เมื่อมีความรู้สึกอันเป็นโมหะความหลง ราคะหรือโลภะและโทสะก็จะเกิดตามมาได้โดยไม่ยาก.

๐ เมื่อหลงตนว่าดีวิเศษเหนือคนทั้งหลาย ความโลภให้ได้มาซึ่งสิ่งอันสมควรแก่ความดีความวิเศษของตนย่อมเกิดขึ้นเป็นธรรมดา ความโกรธด้วยไม่ต้องการให้ความดีความวิเศษนั้นถูกเปรียบหรือถูกลบล้างย่อมเกิดขึ้นเป็นธรรมดา.

๐ ผู้หลงคนเป็นผู้มีโมหะ มีความรู้สึกที่ไม่ชอบไม่ถูกไม่ควรในคนทั้งหลาย ผู้หลงคนจะมีความรู้สึกว่าคนนั้นคนนี้ที่ตนหลงมีความสำคัญมีความดีวิเศษเหนือคนอื่น เกิดความมุ่งหวังเกี่ยวกับความสำคัญความดีความวิเศษของคนนั้นคนนี้ ความมุ่งหวังนั้นเป็นโลภะ และเมื่อมีความหวังก็ย่อมมีได้ทั้งความสมหวังและความผิดหวังเป็นธรรมดา ความผิดหวังนั้นเป็นโทสะ.

๐ ผู้หลงอำนาจเป็นผู้มีโมหะ มีความรู้สึกที่ไม่ถูกไม่ชอบไม่ควรในอำนาจที่ตนมี ผู้หลงอำนาจจะมี

ความรู้สึกว่าอำนาจที่ตนมีอยู่นั้นยิ่งใหญ่เหนืออำนาจทั้งหลายเกินความจริง เป็นความรู้สึกที่ไม่ถูกไม่ชอบไม่ควร.

๐ ผู้หลงอำนาจของตนว่ายิ่งใหญ่เหนืออำนาจทั้งหลายย่อมเกิดความเหิมเห่อทะเยอทะยานในการใช้อำนาจนั้นให้เกิดผลเสริมอำนาจของตนให้ยิ่งขึ้น ความรู้สึกนี้จัดเป็นโลภะ และแม้ไม่เป็นไปดังความเหิมเห่อทะเยอทะยาน ความผิดหวังนั้นจักเป็นโทสะ.

๐ ผู้ที่มีโมหะมาก คือมีความหลงมาก มีความรู้สึกที่ไม่ถูกไม่ชอบไม่ควรในตนในคนในอำนาจมาก ย่อมปฏิบัติผิดได้มาก ก่อทุกข์โทษภัยให้เกิดได้มาก ทั้งแก่ตนเองและแก่ผู้อื่น ทั้งแก่ส่วนน้อยและแก่ส่วนใหญ่ รวมถึงแก่ประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์.

๐ บุคคลผู้มีโมหะมาก หลงตนมาก จัดเป็นพวกมีกิเลสมาก จิตเศร้าหมองมาก จะเป็นผู้ขาดความอ่อน-น้อม แม้แต่ต่อผู้ควรอย่างยิ่งที่จะได้รับความอ่อนน้อม บุคคลเหล่านี้เมื่อละโลกนี้ไปในขณะที่ยังไม่ได้ละกิเลส

คือโมหะให้น้อย จิตย่อมเศร้าหมอง ย่อมไปสู่ทุคติ.

๐ ทุคติของผู้หลงตนจนไม่มีความอ่อนน้อมต่อผู้ควรได้รับความอ่อนน้อมอย่างยิ่ง คือจะเกิดในตระกูลต่ำ ตรงกันข้ามกับผู้รู้จักอ่อนน้อมต่อผู้ควรได้รับความอ่อนน้อมที่จะไปสู่สุคติ คือจะเกิดในตระกูลสูง เป็นเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรมที่เที่ยงแท้.

๐ ผู้ใดทำกรรมใดไว้ จักได้รับผลของกรรมนั้น ทำดีจักได้ดี ทำชั่วจักได้ชั่ว ทำเช่นใดจักได้เช่นนั้น การไม่อ่อนน้อมต่อผู้ควรได้รับความอ่อนน้อมเป็นกรรมไม่ดี การเกิดในตระกูลต่ำเป็นผลของกรรมไม่ดี เป็นผลที่ตรงตามเหตุแท้จริง ผู้ที่เกิดในตระกูลต่ำ ปกติย่อมไม่ได้รับความอ่อนน้อมจากคนทั้งหลาย ส่วนผู้ที่เกิดในตระกูลสูงปกติย่อมได้รับความอ่อนน้อมที่ผู้เกิดในตระกูลสูงมีปกติได้รับ นั้นเป็นผลที่เกิดจากเหตุอันเป็นกรรมดี คือความอ่อนน้อม.

๐ ผู้มีปัญญาควรปฏิบัติตามคำแนะนำของ ปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา หัดตายก่อนที่จะตายจริง หัด

ปล่อยใจจากกิเลสเครื่องเศร้าหมองใจ พร้อมกับการหัดตาย ก่อนที่จะถูกความตายมาบังคับให้เป็นไป.

๐ การหัดตายที่ปราชญ์ในพระพุทธศาสนาท่านแนะนำคือการหัดอบรมความคิดสมมุติว่าตนเองในขณะนั้นปราศจากชีวิตแล้ว ตายแล้วเช่นเดียวกับผู้ที่ตายแล้วจริงทั้งหลาย คิดให้เห็นชัดว่าเมื่อตายแล้วตนจะมีสภาพอย่างไร ร่างที่เคยเคลื่อนไหวได้ก็จะทอดนิ่ง อย่าว่าแต่เพียงจะลุกขึ้นไปเก็บรวบรวมเงินทองข้าวของที่อุตส่าห์สะสมไว้เพื่อนำไปด้วยเลย จะเขยิบให้พ้นแดดพ้นมดสักนิ้วสักคืบก็ทำไม่ได้ เมื่อมีผู้มายกไปนำไปยังที่ซึ่งเขากำหนดกันว่าเหมาะว่าควร ก็ไม่อาจขัดขืนโต้แย้งได้ แม้บ้านอันเป็นที่รักที่หวงแหน เขาก็จะไม่ให้อยู่ จะยกไปวัด เคยนอนบนฟูกบนเตียงในห้องกว้างประตูหน้าต่างเปิดโปร่ง เขาก็จะจับลงไปในโลงศพที่แคบทึบไม่มีประตูไม่มีหน้าต่างตีตาปูปิดสนิทแน่น ไม่ให้มีแม้แต่ช่องลมและอากาศ จะร้องก็ไม่ดัง จะประท้วงหรืออ้อนวอนก็ไม่สำเร็จ ไม่มีใครสนใจสามีภริยามารดาบิดาบุตรธิดาญาติสนิทมิตรทั้งหลายที่เคยรักใคร่ห่วงใยกันนักหนา ก็ไม่มีใครมาอยู่ด้วย

แม้สักคน อย่าว่าแต่จะเข้าไปนั่งไปนอนในโลงศพด้วยเลย แม้แต่จะนั่งเฝ้านอนเฝ้าอยู่ข้างโลงทั้งวันทั้งคืนก็ยังไม่มีใครยอม บ้านเรือนใครก็จะพากันกลับคืนหมด ทิ้งไว้แต่ลำพังในวัดที่อ้างว้าง มีศาลาตั้งศพ มีเมรุเผาศพ มีเชิงตะกอน มีศพที่เผาเป็นเถ้าถ่านแล้วบ้าง ยังไม่ได้เผาบ้าง มากมายหลายศพ ที่นี้เมื่อยังไม่ตาย เราเคยกลัวเคยรังเกียจ แต่เมื่อตายเราก็หนีไม่พ้น เรามีอะไรหรือในขณะนั้น เราไม่มีอะไรเลย มือเปล่า เกลี้ยง-เกลาไปทั้งเนื้อทั้งตัว เงินสักบาททองสักเท่าหนวดกุ้งก็ไม่มีติด มีแต่ตัวแท้ ๆ เขาไม่ได้แต่งเครื่องเพชรเครื่องทองของมีค่าหรือมอบกระเป๋าใส่เงินใส่ทองให้เลย อย่างดีก็มีเพียงเสื้อผ้าที่เขาเลือกสวมใส่แต่งศพให้ไปเท่านั้น ซึ่งไม่กี่วันก็จะชุ่มเลือดชุ่มน้ำเหลืองที่ไหลจากตัวมีใครเล่าจะมาเปลี่ยนชุดใหม่ให้ทั้ง ๆ ที่สะสมไว้มากมายหลายสิบชุด ล้วนเป็นที่ชอบอกชอบใจว่าสวยว่างาม โอกาสที่จะได้ใช้เงินใช้เสื้อผ้าอาภรณ์เครื่องเพชรเครื่องทองเหล่านั้นสิ้นสุดลงแล้วพร้อมกับลมหายใจ พร้อมทั้งชีวิตที่สิ้นสุดนั้นเอง ไม่คุ้มกันเลยกับความเหนื่อยยากแสวงหามาสะสมโดยไม่ถูกไม่ชอบด้วยประการทั้งปวง ที่เป็นบาปเป็นอกุศลเป็น

การเบียดเบียนก่อทุกข์ภัยให้ผู้อื่น.

๐ หัดให้เห็นร่างกายของตนเองที่ตายแล้วขึ้นอืดอยู่ในโลง เริ่มปริเริ่มแตก มีน้ำเลือดน้ำหนองไหลออกทุกขุมขน เส้นผมเปียกแฉะด้วยเลือดด้วยหนอง ลิ้นที่เคยอยู่ในปากเรียบร้อยก็หลุดออกมาจุก นัยน์ตาถลนเหลือกลาน รูปร่างหน้าตาของตนเองขณะนั้นอย่าว่าแต่จะให้ใครอื่นจำได้เลย แม้ตัวเองก็จำไม่ได้ อย่าว่าแต่จะให้ใครอื่นไม่รังเกียจสะดุ้งกลัวเลย แม้แต่ตัวเองก็ต้องยากจะห้ามความรู้สึกนั้น ผิวพรรณที่อุตสาหะพยายามถนอมรักษาให้งดงามเจริญตาเจริญใจ ใส่หยูกยาเครื่องอบเครื่องลูบไล้เครื่องประทิ่นอันมีกลิ่นมีคุณค่าราคาแพงทั้งหลาย มีลักษณะตรงกันข้ามกับความปรารถนาอย่างสิ้นเชิง เมื่อความตายมาถึง.

๐ เมื่อความตายมาถึง ไม่มีผู้ใดจะสามารถถนอมรักษาทะนุบำรุงร่างกายของเขาไว้ได้ แม้สมบัติพัสถานที่แสวงหาไว้ระหว่างมีชีวิตจนเต็มสติปัญญาความสามารถแม้ด้วยเล่ห์กล เพื่อใช้ทะนุถนอมรักษาเชิดชูบำรุงตัวของเรา ก็ติดร่างไปไม่ได้เลย เป็นจริงดังพุทธ-

ศาสนสุภาษิตว่า ทรัพย์สักนิดก็ติดตามคนตายไปไม่ได้ ให้ความสุข ความสมบูรณ์ ความสะดวกสบาย ความปกป้องคุ้มกันร่างของคนตายไม่ได้ ต้องปล่อยให้ร่างนั้นผุพังเน่าเปื่อยคืนสู่สภาพเดิม เป็นดิน น้ำ ไฟ ลม ประจำโลกต่อไป ต้องตามพุทธศาสนสุภาษิตว่า "สัตว์ทั้งปวงจะทิ้งร่างไว้ในโลก"

๐ ผู้มีความเข้าใจว่าตายแล้วจะไปเกิดเป็นอะไร สุขทุกข์อย่างไรเราไม่รับรู้ด้วยแล้ว จึงไม่มีความหมาย นี้เป็นความเข้าใจผิดอย่างยิ่ง เป็นโมหะสำคัญ ก็ที่เราเกิดเป็นนั่นเป็นนี่กันในชาตินี้ ทำไมเราจึงรู้สึกสุขรู้สึกทุกข์ ทั้ง ๆ ที่เราไม่รู้ว่าเกี่ยวข้องกับชาติก่อนอย่างไร.

๐ พุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่เชื่อว่ามีชาติในอดีตและชาติในอนาคต เชื่อว่าก่อนที่จะมาเกิดในชาตินี้ได้เคยเกิดในชาติอื่นมาแล้ว และก็จะต้องเกิดในชาติหน้าต่อไปอีก ไม่รู้กี่ชาติต่อกี่ชาติถ้ายังทำกิเลสให้สิ้นไปไม่ได้.

๐ อย่าพลอยเป็นไปกับคนเป็นอันมาก ที่มีโมหะ

หลงเข้าใจผิดอย่างยิ่ง ว่าจบสิ้นความเป็นคนในชาตินี้แล้ว ก็ไม่รู้เรื่องรู้ราวเกี่ยวกับชาติต่อไป เพราะฉะนั้น ความสำคัญจึงอยู่ที่ควรแสวงหาความสุขสมบูรณ์ให้ตนเองให้เต็มที่ในชาตินี้ ผู้ใดมีโมหะหลงผิดเช่นนี้จะสามารถทำความผิดร้ายได้ทุกอย่าง เพื่อประโยชน์ตน ทรยศคดโกง เบียดเบียนทำร้ายแม้กระทั่งถึงชีวิตเขาก็ทำได้ เป็นการสร้างกรรมที่จะให้ผลแก่ตนเองแน่นอน.

๐ คนจะต้องเสวยผล เสวยทุกขเวทนา ทั้งในโลกนี้และเมื่อละโลกนี้ไปแล้วตามกรรมของตน ต้องตามพุทธภาษิตว่า "กรรมของตนเองย่อมนำไปสู่ทุคติ"

๐ ปราชญ์กล่าวว่าชีวิตนี้น้อยนัก ก็คือชีวิตในชาตินี้น้อยนักชีวิตในชาติข้างหน้ายาวนานไม่อาจประมาณได้ ชีวิตในภพข้างหน้าจะสิ้นสุดเมื่อไรขึ้นอยู่กับความหมดจดจากกิเลสอย่างสิ้นเชิงเท่านั้น เปรียบชีวิตข้างหน้ากับชีวิตนี้แล้ว ชีวิตนี้จึงน้อยนัก แม้รักตนจริงก็ควรรักให้ตลอดไปถึงชีวิตชาติหน้าข้างหน้าด้วย ไม่ใช่จะคิดเพียงสั้น ๆ รักแต่ชีวิตนี้เท่านั้น.

๐ หาความสมบูรณ์พูนสุขในชีวิตนี้ภายในขอบเขตที่ชอบที่ถูกทำนองคลองธรรมเถิด ผลแห่งกรรมทั้งในชาตินี้และชาติหน้าต่อ ๆ ไป ที่จะต้องเสวยแน่ จะได้ไม่เป็นผลร้าย ไม่เป็นผลของบาปกรรม ที่ให้ความทุกข์มิได้ให้ความสุข.

๐ ชีวิตใคร ใครก็รัก ชีวิตเรา เราก็รัก ชีวิตเขา เขาก็รัก ความตายเรากลัว ความตายเขาก็กลัว ของของใคร ใครก็หวง ของของเรา เราหวง ของของเขา เขาก็หวง.

๐ จะลักจะโกงจะฆ่าจะทำร้ายใครสักคน ขอให้นึกกลับกันเสียให้เห็นเขาเป็นเรา เราเป็นเขา คือเขาเป็นผู้ที่จะลักจะโกงจะฆ่าจะทำร้ายเรา เราเป็นเขาผู้ที่จะถูกลักถูกโกงถูกฆ่าถูกทำร้าย ลองนึกเช่นนี้ให้เห็นชัดเจน แล้วดูความรู้สึกของเรา จะเห็นว่าที่เต็มไปด้วยโมหะนั้นจะเปลี่ยนเป็นเมตตากรุณา.

๐ ข่าวผู้พยายามป้องกันสมบัติของตนจนเสียชีวิตนั้นน่าสลดสังเวชยิ่งนัก หรือข่าวแม้ผู้กำลังจะสิ้นชีวิต

แล้ว แต่ก็ยังพยายามกระเสือกกระสนรักษาสมบัติมีค่าของตนที่ติดตัวอยู่ก็น่าสงสารที่สุด พบข่าวเหล่านี้เมื่อไร ขอให้นึกถึงใจคนเหล่านั้น อย่าคิดทำร้าย อย่าคิดเบียดเบียนกันเลย.

๐ ทุกคนจะต้องตาย และจะตายในเวลาไม่นาน ชีวิตของมนุษย์นี้จะยืนนานเกิน ๑๐๐ ปี ก็ไม่มาก ทั้งยังเหลืออยู่ไม่ถึง ๑๐๐ ปีอีกด้วย คนไม่ได้อายุยืนเพราะทรัพย์ จะทำทุกวิถีทางแม้ที่ชั่วช้าโหดร้ายเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์ทำไมเล่า ในเมื่อชีวิตดับสลายแล้วทุกสิ่งที่ชีวิตเคยครองก็ต้องสูญสลายพลัดพรากจากไป.

๐ ทรัพย์ติดตามคนตายไปไม่ได้ แต่เหตุแห่งการแสวงหาทรัพย์โดยมิชอบ ซึ่งเป็นกรรมไม่ดี ติดตามคนตายไปได้ ให้ผลเป็นความทุกข์ความเดือดร้อนแก่คนที่ตายไปแล้วได้ ทรัพย์จึงไม่ใช่สิ่งที่พึงแสวงหาโดยไม่คำนึงให้รอบคอบถึงความถูกความผิดความควรความไม่ควร.

๐ ทรัพย์ที่แสวงหาด้วยความโลภเป็นใหญ่ ได้ทำ

ลายชีวิตและทำลายชื่อเสียงเกียรติยศของใครต่อใครมาแล้วอย่างประมาณมิได้ ปรากฏให้เห็นอยู่ในชีวิตนี้.

๏ ความโลภโดยไม่มีขอบเขตนั้นเป็นทุกข์หนักนัก ทั้งโลภในทรัพย์ในยศในชื่อ ล้วนเป็นทุกข์หนักนักทั้งสิ้น ตนเองก็เป็นทุกข์ ทั้งยังแผ่ความทุกข์ไปถึงผู้อื่นอีกด้วย จึงเป็นกรรมไม่ดี.

๏ ถ้าทุกข์ร้อนเพราะความอยากได้ไม่สิ้นสุดในลาภในยศในชื่อจะดับทุกข์ร้อนนั้นได้ด้วยทำกิเลสให้หมดจด.

๏ ชีวิตในภพชาติข้างหน้าอันยาวนานนักหนา จะเป็นชีวิตดีมีสุขเพียงไร ขึ้นอยู่กับกรรมที่ทำไว้แล้วทั้งในอดีตชาติและในชาตินี้เป็นสำคัญ จะฉลาดนักถ้าจะไม่ลืมความจริงนี้.

๏ จะฉลาดที่สุดถ้าจะไม่มุ่งคำนึงถึงแต่ความสุขเฉพาะในชีวิตนี้หรือชีวิตหน้า แต่จะมุ่งคำนึงว่าจะพึงปฏิบัติอย่างไรให้เต็มสติปัญญาความสามารถ เพื่อไม่

ต้องมีภพชาติข้างหน้าอีกต่อไป เพราะความเกิดเป็นความทุกข์แท้.

๐ ผู้ฉลาดมีสัมมาทิฐิความเห็นชอบจักมุ่งมั่นเพียรอบรมสติอบรมปัญญาให้สามารถทำลายกิเลสคือราคะหรือโลภะ โทสะ และโมหะให้หมดจด เพื่อพาตนให้พ้นได้จากความเกิด อันเป็นทุกข์แท้.

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์
๙๔๗ ถ อรุณอมรินทร์ เขต บางกอกน้อย กทม ๑๐๗๐๐
โทร ๔๑๑-๑๕๒๓, ๔๑๒-๖๕๕๒
นายธีระ เจียรดิษฐ์อาภรณ์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

